

[Handelsministeren.]

f. eks. det, at han skal forsøge at hitte på noget, hvilket man så betaler ham for.

Jeg kan altså ikke sige, at jeg har nogen fast formuleret mening om det, men jeg er villig til at tage en drøftelse af hele dette forhold.

Axel Ivan Pedersen: Jeg vil gerne takke handelsministeren for de bemærkninger; han fremsatte vedrørende det problem, som hr. Holm Tved tidligere har nævnt. Jeg forstod på de bemærkninger, at der senere i forbindelse med den lovrevision, der bliver tale om i 1971-72, bliver en lejlighed til at komme nærmere ind på disse problemer, og hermed vil jeg gerne erklære mig tilfreds.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-48, ændringsforslaget, § 49, således ændret, og § 50 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v., lov om gymnasieskoler og lov om højere forberedelseseksamen.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 116) findes i tidenden sp. 3327, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 871).

Der var stillet 13 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ejner Nielsen: Der er et spørgsmål i forbindelse med det lovforslag, som er til anden behandling her i dag, jeg gerne vil sige lidt om først, det er et spørgsmål, der har været diskuteret i udvalget, nemlig fordelingen af den bevilling, der anvendes til støtte til uddannelse af ledere og lærere inden for fritidsundervisning m. v., den såkaldte § 101-bevilling. Der har været stillet store forventninger til denne kursusbevilling, ikke mindst fordi der gang på gang under forberedelsen af den nuværende lov om fritidsundervisning er blevet peget på de skærpede kvalifikationskrav for alle kategorier af medarbejdere inden for lovens område. Derfor kan det ikke undre, at der mange steder mærkes en skuffelse over de realiteter, der er blevet resultatet af disse kursusbevillinger.

Det bliver nu de nye amtsråd, der fremtidig skal varetage den kursusvirksomhed i henhold til § 101, der tidligere blev varetaget af amtsungdomsnævnet, der jo er ophævet fra 1. april 1970. I de gamle amtsungdomsnævn var der repræsentanter valgt efter indstilling fra de frie oplysningsforbund, og der var således en garanti for, at også den kursusvirksomhed, der skulle udøves for ledere og lærere inden for de frie oplysningsforbund, blev tilgodeset. Nu bliver det vel amtskonsulenten for fritidsundervisningen, der suverænt skal varetage den kursusvirksomhed, der iværksættes af det offentlige, og derfor vil vi gerne bede ministeren påse, at de frie oplysningsforbund får deres lige andel af bevillingen til kursusvirksomhed og ikke bliver stedbørn.

Må jeg dernæst sige lidt om selve lovforslaget. Der er fremsat 13 ændringsforslag; de 12 ændringsforslag er fremsat af ministeren, og et underændringsforslag, nr. 7, er fremsat af et mindretal, socialdemokratiet. Når vi har stillet dette underændringsforslag til ministerens ændringsforslag nr. 6, er det ud fra den betragtning, at vi mener, der bør skabes lønmæssig ligestilling mellem amtsskolekonsulenten og amtskonsulenten for fritidsundervisningen. Under drøftelserne om fritidsundervisningslovens udformning blev spørgsmålet rejst, om der ikke skulle være lønmæssig ligestilling mellem de to konsulenter. Vi finder det rimeligt, at denne lønmæssige ligestilling gennemføres, navnlig på baggrund af, at den nye styrelses-

[Ejner Nielsen.]

lov om kommunernes skolevæsen og om virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v. opstiller administrationen af henholdsvis det kommunale skolevæsen og fritidsundervisningsområdet sideordnet. Det gælder såvel på det primærkommunale som på det amtskommunale plan.

Jeg kan ikke undlade at pege på, at undervisningsministeren den 27. november 1969 i en tale på amtskonsulenternes møde måske ikke bestemt har lovet amtskonsulenterne for fritidsundervisningen, at de skulle blive lønmæssigt ligestillet med amtskolekonsulenterne, men dog udtalt, at det var ministerens hensigt at forsøge at skabe denne lønmæssige ligestilling, hvorfor vi kun kan beklage, at ministeren nu har skiftet standpunkt.

Venstres ordfører, hr. Robert Christensen, har tidligere fra denne talerstol givet udtryk for, at han gerne ville anbefale, at amtskonsulenterne for fritidsundervisningen lønmæssigt blev placeret på linje med amtskolekonsulenterne, og vi må så håbe, at hr. Robert Christensen fastholder sit tidligere fremsatte synspunkt.

Jeg kan derfor anbefale, at man stemmer for socialdemokratiets underændringsforslag til ministerens ændringsforslag nr. 6.

Om de øvrige ændringsforslag, fremsat af ministeren, er der enighed i udvalget.

Langkilde: Under udvalgsarbejdet har en lang række problemer været drøftet, og de vigtigste af dem er omtalt i betænkningen. Jeg skal her kun gå ind på to af disse, som giver anledning til nogle principielle betragtninger.

Det første er det problem, som opstår omkring den trindelte uddannelse, som er skabt inden for det filosofiske fakultet. Det er selvfølgelig rigtigt, som fremhævet af undervisningsministeren over for udvalget, at formålet med denne ordning ikke primært har været eller overhovedet ikke har været at løse lærermangelproblemet i gymnasieskolen. På den anden side må det vel være rigtigt at sige det lige ud, at en trindeling kan ikke være rimelig, uden at der foreligger en bestemt hensigt med den. Personlig har jeg altid stillet mig noget afventende over for de ofte fremførte ønsker om en vidtdreven trindeling af de videregående

uddannelser, men skal de indføres, så må der efter min mening foreligge en ganske klar behovsanalyse og et klart kompetenceområde, forinden trindelingen skabes, og samtidig en sikkerhed for, at de offentlige institutioner, som jo i realiteten, i alt fald for det filosofiske fakultets vedkommende, er den eneste arbejdsgiver på dette felt, anvender mellemuddannelserne, hvor de er tilstrækkelige, og ikke anvender overkvalificeret arbejdskraft. Hvis disse problemer ikke er løst, før trindelingen indføres, skabes der efter min mening en risiko for at lede unge mennesker ind i en blindgyde, hvad der både menneskeligt og samfundsøkonomisk er yderst ulykkeligt. Jeg tror, at både folketinget og undervisningsministeren bør være på vagt over for den risiko, som ligger her. Det er et ord, som vel også folketinget i høj grad kan tage til sig. Jeg tænker i denne forbindelse på HF-uddannelsen, som delvis rummer de samme uløste problemer.

Det andet problem, som jeg vil omtale, drejer sig om amtsfritidskonsulenterne. Må jeg herom sige, at den efter min mening mest principielle interesse i dette problem ligger i, at det overhovedet kommer frem til afstemning i folketinget. Jeg tror ikke, at noget klassificeringsproblem er afgjort ved afstemning i folketinget i de sidste 25 år, hvor jeg har fulgt med. Det er altså et ganske alvorligt brud med praksis, når socialdemokratiets repræsentanter i udvalget desuagtet fører dette problem frem til afstemning.

I fjor enedes vi om løsningen af mange vigtige og yderst vanskelige klassificeringsproblemer for omkring 70.000 tjenestemænd uden nogen afstemning her i salen. Jeg tror, det er en fornuftig praksis, som det er yderst ufornuftigt at bryde. Ved at gøre klassificeringsproblemerne til noget, som skal løses ved afstemning her i salen, bliver det overordentlig vanskeligt at opnå en forhandlingsløsning på det administrative plan, og det er jo netop det, vi har tilstræbt ved den nye tjenestemandsløvslov. Folketinget har ønsket, at klassificeringsproblemerne skulle tages ud af normeringsloven og gøres til et forhandlingsanliggende. Kun hvis enighed ikke kan opnås, skal afgørelsen træffes i lønningsrådet, der altså skal træffe den politiske afgørelse. Ved at bryde mange års fornuftig praksis — som jo i det væsent-

[Langkilde.]

lige er opbygget under socialdemokratiske regeringer og altså må være udtryk for, at oppositionen på det tidspunkt var både moderat og fornuftig, hvad der ikke overrasker mig — ved at bryde denne praksis nu, hvor mange selv er i opposition, skaber man en alvorlig risiko for øgede vanskeligheder både for fremtidige regeringer — men det bekymrer måske ikke socialdemokratiet — og for de centralorganisationer, som ønsker at skabe et forhandlingsresultat, men kan få vanskeligheder ved det, fordi det ligesom ligger i luften, at der er mulighed for at gå i folketingsalen med disse problemer, hvad der altså ikke hidtil har været.

Må jeg dernæst om den konkrete sag sige, at det forslag, som undervisningsministeren har stillet og udvalgsflertallet har tiltrådt, er baseret på en overførsel fra den hidtidige lønningsklasse, 6. lønningsklasse i lærerlønningssloven, til den nærmest liggende i den nugældende lov. Man kan vel oven i købet med megen føje sige i overkanten af den nugældende lønningsklasse, hvilket giver en lønfremgang — nu kan vi jo lige så godt tale lige ud af posen, når disse problemer er ført ind i folketingsalen — på begynderstadiet på omkring 30.000 kr. om året og på slutløn godt og vel 23.000-24.000 kr. Det er altså det, som ligger i dette forslag; hvor man simpelt hen har overført fra den ene lønklasse i lærerlønningssloven, som jo var uden bestillingstillæg af nogen art, til tilsvarende lønklasse eller lønramme i tjenestemandssloven, 35. lønramme, hvor der er nogle lovbestemte tillæg. Herudover har ministeren ved at kæde stillingerne sammen med amtsskolepsykologerne skabt sikkerhed for, at et forhandlingsresultat for disse i foråret 1971 automatisk følges for fritidskonsulenterne.

Det faktum, at det drejer sig om en lille gruppe, bør selvfølgelig ikke spille nogen rolle for placeringen hverken i den ene eller den anden retning, men det er vel ikke urimeligt at nævne, at det drejer sig om en gruppe, der antalsmæssigt skal nedbringes fra 19 til en 13-14 stykker i løbet af næste år, altså med over 25 pct. Inden for dette tidsrum, hvor selve gruppen altså skal skæres ned med over 25 pct., at give en yderligere betydelig lønforhøjelse, give dem et hop, ville være meget usædvanligt, jeg mener urimeligt. Dertil kommer, at ønsket om

højere klassificering ikke af de pågældende selv er begrundet i en utilfredshed, hvad der jo heller ikke efter de tal, jeg har nævnt for tinget, skulle være megen grund til, med selve aflønningen, men alene i hensynet til, hvad der ligger så at sige på nabovens tallerken, altså aflønningen af amtsskolekonsulenterne, hvor der ikke er sket nogen ændring i placeringen.

Efter vor opfattelse må det være rimeligt, at man nu sætter arbejdet i gang på dette område på det hidtidige løngrundlag og så i løbet af det kommende år får et grundlag for en stillingsvurdering, som kan danne baggrund for de klassificeringsforhandlinger, der ganske normalt skal foregå i løbet af foråret 1971. Dette forekommer rimeligt, og det forekommer også at være i bedste overensstemmelse med de synspunkter, som den socialdemokratiske ordfører i lønnings-spørgsmål gang på gang både her i tinget og i tjenestemandskommissionen har fremsat. Jeg må sige, at det derfor på den baggrund virker særlig overraskende, når hr. Ivar Nørgaard optræder som medforslagsstiller af dette mindretalsforlag.

På den konservative folketingsgruppes vegne kan jeg anbefale at stemme for de af undervisningsministeren stillede ændringsforlag, som er tiltrådt af flertallet, og stemme imod det af det socialdemokratiske mindretal stillede underændringsforlag.

Robert Christensen: På venstres vegne skal jeg anbefale at stemme for de af undervisningsministeren stillede ændringsforlag. Vi må stemme imod det af socialdemokratiet stillede underændringsforlag; og vi anbefaler lovforslagets overgang til tredje behandling.

Meta Ditzel: Vi vil fra radikal side anbefale, at lovforslaget går videre til tredje behandling, men der er et par punkter, jeg gerne lige vil vie en nøjere omtale.

Vi har i udvalget, som det er nævnt, drøftet spørgsmålet om cand. phil.ernes ansættelse som lærere i gymnasiet. De har som nævnt eksamen efter den nye studieordning, som giver flere afgangsmuligheder, og går ud med kun ét fag, og derfor kan de jo ikke forvente at få samme ansættelsesmuligheder som cand. mag. er, der går ud med 2 fag. Men da det har vist sig, at der er brug for dem til

[Meta Ditzel.]

undervisning, finder vi det rimeligt, at de efter en pædagogisk uddannelse vil kunne få mulighed for at få undervisningsopgaver.

Det andet vigtige punkt, som jeg vil nævne, er naturligvis aflønningen af amtskolekonsulenterne for fritidsundervisning. Jeg finder det også kedeligt, at vi er kommet i den situation, at vi skal stemme om indplaceringen med hensyn til lønninger, men det, der er årsagen, er jo, at amtskonsulenterne endnu ikke har fået den indplacering, som de har gået og ventet på. Det er forståeligt, at de nu finder det betimeligt, at de også bliver placeret i en bestemt lønramme. Et forslag om at indføre disse lønningsregler i loven om skolens styrelse blev ændret til en beslutning om, at de skulle høre ind under loven om fritidsundervisning.

Vi har naturligvis drøftet problemet i den radikale gruppe, og jeg må sige, at fra radikal side kan vi ikke støtte socialdemokraternes underændringsforslag, men går ind for, at fritidskonsulenterne placeres i samme lønramme som amtsskolepsykologerne, dvs. 35. lønramme. Det vil betyde, at hvis amtskolepsykologernes stilling ændres f. eks. ved ny aftale under forhandlingerne næste år, vil det bevirke tilsvarende ændringer for fritidskonsulenterne. Endvidere betyder det en forbedring, idet de hidtil har været lønnet, ligesom skoleinspektørerne var lønnet før, i 6. lønningsklasse og nu efter de nye indplaceringer kommer til at ligge over skoleinspektørerne.

Jeg vil altså på den radikale gruppes vegne anbefale, at lovforslaget går videre til tredje behandling med de ændringer, undervisningsministeren har foreslået.

Poul Dam: Det er de samme to spørgsmål, som de øvrige ordførere har været inde på, jeg skal sige et par ord om.

Først spørgsmålet om cand. phil.erne. Jeg er nået til den overbevisning, efter at betænkningen er afgivet, at vi ikke er kommet til vejs ende med sagen. Formålet med, at der er 3 behandlinger af et lovforslag i tinget, må bl. a. være dette, at folketingets medlemmer, også udvalgsmedlemmer, har ret til at blive klogere indtil det sidste øjeblik. På et vist tidspunkt falder guillotinen altså, og så må vi vente med at blive klogere

til næste år eller en anden god gang i fremtiden. Men jeg tror i hvert fald, at vi må se på denne sag endnu en gang mellem anden og tredje behandling. Det forekommer mig helt urimeligt at have en lovformulering, som direkte undtager cand. phil. er, der har eksamen i ét fag, men altså svarende til et hovedfag, fra at kunne blive ansat i gymnasieskolerne. Det er klart, at der er gymnasieskoler, hvor det vil være svært at give en cand. phil. i et af de fag, som har et mindre timetal, tilstrækkelig mange timer. Men ved overhovedet ikke at tage dem med i paragraffen har man altså også undtaget de cand. phil. er, der som fag har et af de store fag i gymnasieskolen, et af de fag, som har et betydeligt timetal på alle klassetrin, og hvor det er meget enkelt at skaffe den pågældende lærer tilstrækkelig mange timer.

Det er i og for sig ganske mærkeligt, at man accepterer, at adskillige gymnasielærere underviser i deres bifag; som de altså har væsentlig mindre uddannelse i, end en cand. phil. har i sit fag, og at man jo også på en række gymnasieskoler i nødsituationer, som undertiden strækker sig over mange år, lader de fastansatte gymnasielærere undervise i fag, som de interesserer sig for, men rent faktisk ikke er uddannet i. Det går da også udmærket. Sagen er jo den, at man på universitetet ikke lærer at blive en god gymnasielærer. Man får et fagligt grundlag, som er nyttigt; man får en nødtøftig pædagogisk uddannelse bagefter, men om man bliver en god gymnasielærer, afhænger af en række andre ting.

Men man har altså udelukket cand. phil.erne fra at blive ansat i gymnasieskolen, og det forekommer mig som sagt helt urimeligt. Vi må kunne finde en ordning, hvorefter cand. phil.erne kan ansættes. Dermed er jo ikke sagt, at de skal ansættes, at enhver, som kommer med en cand. phil.-eksamen, har et krav på at blive ansat i gymnasieskolen, det er blot ikke udelukket. Ellers, må man sige, er der skabt en uddannelse, som ikke i tilstrækkelig grad svarer til de forventninger, som de studerende kunne have, da de begyndte. Der er naturligvis en række steder, hvor man kan anvende cand. phil. er, men er det nok, og er det en helt rimelig måde at ordne folks fremtid på, efter at de faktisk har gennemgået en 4-årig universitetsuddannelse?

[Poul Dam.]

Jeg beder altså om, at vi ser på lovforslaget igen mellem anden og tredje behandling, og jeg er indstillet på at stille ændringsforslag til tredje behandling, således at cand. phil.-erne kan komme med. Jeg gentager: det forpligter ikke nogen til at ansætte cand. phil. er, men det gør det dog muligt for en cand. phil. at komme ind i gymnasieskolen; man har ikke anlagt et jerntæppe på forhånd.

Det andet spørgsmål er det, som hr. Langkilde så rigtigt har sagt, højst interessante problem, at folketinget skal stemme om, hvorvidt en amtskonsulent for fritidsundervisningen skal være i 35. eller 36. lønramme. Jeg er helt enig med hr. Langkilde i, at det er en urimelig afstemning. Dette, at vi overhovedet i folketingssalen skal begynde at diskutere, hvad den ene og den anden er værd i kroner og øre, fører uundgåeligt til nogle helt uholdbare situationer. Jeg kan principielt slet ikke lide denne mærkelige vurdering af mennesker, at mennesker altså findes i forskellige klasser, som skal have forskellige honorarer; og dette, at vi skulle sætte os til dommere over disse værdisynspunkter, er mig i hvert fald i høj grad ubehageligt. Jeg er principielt tilhænger af den totale ligeløn, men jeg ser meget vel, at med de organisationer, vi har her i landet, er der langt til ligelønsprincipets gennemførelse. Men det er i virkeligheden det eneste, man kan gå ind for.

Det er bl. a. ud fra den slags synspunkter, at jeg er gået ind for sammen med flertallet — som ellers er mig et om ikke ubehageligt, så dog uvant selskab — at holde på den 35. lønramme.

Men jeg vil også gerne komme med et andet argument, som skatter temmelig meget til fordømmene i dette samfund. 36. lønramme er så ganske afgjort en slutløn. Det er en lønplacering, der kan gives folk, som har gjort et godt arbejde livet igennem, og som ikke kan blive til noget mere, som er blevet anbragt på deres afsluttende stilling. Jeg tror, man skal være meget varsom med

at anvende slutlønninger til stillinger, hvor friskhed er noget afgørende. Jeg tror, at man simpelt hen ikke skal have stillingen som amtskonsulent for fritidsundervisningen som en livsstilling. Jeg tror; det er en stilling, hvorfra man på passende måde kan falde opad; når man ikke mere har en tilstrækkelig friskhed; og et sådant fald opad må jo gerne blive afbødet, afpolstret med en let lønstigning.

Jeg tror i det hele taget, det ville være godt, hvis vi havde et lønsystem, der gjorde det let at komme af med folk, fordi man kunne belønne dem økonomisk for at opgive deres stillinger. Det ville gøre det meget enklere at sikre sig, at man altid havde kvalificerede, levende folk de steder, hvor det er afgørende. Der er heldigvis en række topstillinger i samfundet, hvor det er ret ligegyldigt, hvem der sidder; dem kan vi godt betale pænt.

Kjær Rasmussen: Jeg vil meget gerne tilslutte mig hr. Poul Dams ønske om at få dette lovforslag udvalgsbehandlet igen, netop med henblik på en yderligere afklaring omkring cand. phil.ernes ansættelsesforhold og -muligheder.

Problemet omkring cand. phil.ernes ansættelsesmuligheder trænger sig jo på netop ved dette lovforslags anden behandling. Jeg skal ikke fortabe mig i nogen redegørelse for, hvorledes denne uddannelse er opstået, kun konstatere, at den har sin rod i den nye studieordning for de humanistiske fag fra 1968, en studieordning, som ministeren ved sin underskrift har taget det fulde ansvar for.

Et af den nye studieordnings resultater blev cand. phil. graden, der i den officielle studiehåndbog for det filosofiske fakultet ved Københavns universitet blev præsenteret som en selvstændig, afsluttende eksamen. Professorernes intentioner var, at man på denne måde ville kunne afhjælpe gymnasieskolens katastrofale lærermangel. Desværre skulle det jo komme til at gå helt anderledes, idet der tårnede sig uhyre mange problemer op foran de nyuddannede

[Kjær Rasmussen.]

cand. phil.er. Direktoratet for gymnasieskolen nægter dem at tage pædagogikum, hvilket er en betingelse for fast ansættelse som adjunkt. Dansk Magisterforening vil kun have af de universitetsansatte cand. phil.er som medlemmer, og undervisningsministeren er ikke fremkommet med den cand. phil. ordning, han havde lovet til 1. november 1969.

Alt i alt tegner fremtiden sig altså noget broget for det store antal cand. phil.er, som allerede er i arbejde. Størstedelen af dem befinder sig jo inden for gymnasieskolen, hvor de har status som, ja, det hedder vel studentervikarer. Som før nævnt vil man ikke fastansætte dem, og hovedargumentet herfor er, at gymnasiedirektoratet ikke er interesseret i at ansætte etfagslærere ved gymnasierne; denne argumentation kan også læses i udvalgets betænkning. Men herefter må man spørge sig selv — og ministeren selvfølgelig: er denne argumentation skudsikker, når man tager følgende i betragtning: Punkt 1: 20 pct. af samtlige gymnasieansatte cand. mag.er underviser kun i deres hovedfag. Punkt 2: et stort antal etfagslærere med diverse uddannelser har fået fast ansættelse. Punkt 3: et stort antal studenter og cand. phil.er underviser allerede i gymnasier. Punkt 4: de såkaldte etfagskandidater fra 1960ernes begyndelse kunne godt indpasses i gymnasiet. Endelig punkt 5: ved nærværende lovforslag åbnes der adgang for en anden slags etfagskandidater, nemlig dem med magisterkonferens.

Tanken med at nævne disse punkter, som ministeren måske genkender fra en kronik i Information for i dag, har naturligvis været at påvise det uholdbare i den argumentation, der har været fremført mod cand. philernes fastansættelse i gymnasieskolen. Påstanden om, at etfagslærerne ikke vil kunne indpasses her, dementeres jo på håndfast vis af virkeligheden. Der må altså være andre årsager til ministerens tilbageholdenhed. Er det gymnasielærerne, som ikke vil give afkald på den overtimebetaling, som indbringer dem 63 pct. i merindtægt, eller hvor skal man finde forklaringen? Så vidt vi kan se, bør cand. phil.erne kunne ansættes i gymnasiet. Hvis de 450 cand. phil.er blev ansat i gymnasiet nu, ville det offentlige spare omkring 40 mill. kr. årlig i overarbejdstil-

læg. Dette er ikke noget løst skøn; det fremgår direkte af bilaget til statsregnskabet for 1968-69, at så meget koster lærermangelen.

Nu er det jo ikke et spørgsmål om at spare, hvis undervisningens kvalitet derved bliver ringere. Undervisningsministeren, der så ofte for tiden afviser reformønsker med beklagende henvisning til bevillingernes knaphed, må have meget gode grunde til at opretholde en merudgift på 40 mill. kr. Jeg kan nemlig ikke se rettere, end at undervisningens kvalitet tværtimod ville blive forbedret betydeligt, hvis man gjorde brug af cand. phil.erne. Gymnasielærerne underviser i øjeblikket omkring 35 timer om ugen i gennemsnit; normaltimetallet er fra efteråret 22 timer. Hvis cand. phil.erne ansættes, falder overtimerne væk, og alle lærere kommer snart til at undervise de 22 timer. Det behøver vist ingen nærmere begrundelse, at en lærer med 22 timer præsterer en bedre undervisning end en lærer med 35 timer. Jeg vil gerne på denne baggrund bede ministeren give os sine grunde til at hindre, at cand. phil.erne ansættes i gymnasiet.

Udvalget mener, at cand. phil.erne kan anvendes til undervisningsformål; i betænkningen står der, jeg citerer:

„Udvalget er dog af den opfattelse, at cand. phil.erne efter at have gennemgået en pædagogisk uddannelse bør kunne anvendes til undervisningsopgaver.“

Nu ved jeg ikke rigtig, om jeg skal spørge ministeren, eller jeg skal spørge udvalget, men jeg kunne meget godt tænke mig at få belyst nærmere, hvad det er for undervisningsopgaver, udvalget her tænker på. Men det, man kan konstatere, er altså, at ministeren med nærværende lovforslag kvæler studiereformen fra 1968, den studiereform, ministeren selv har ansvaret for. Man må have os undskyldt, men vi kan ikke med vor bedste vilje få øje på fornuften i ministerens holdning. Den er fuldstændig uansvarlig over for de uddannelsessøgende, som regnede med, at de havde taget en uddannelse, der gav dem mulighed for at eksistere.

Lad mig sige til sidst: hvis der ikke kommer en afklaring på dette spørgsmål inden tredje behandling, må vi undlade at stemme ved afstemningen over lovforslaget.

Det socialdemokratiske underændringsforslag kan vi stemme for.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*):

Hr. Ejner Nielsen indledte med nogle bemærkninger om de drøftelser, der har været i udvalget vedrørende fordelingen af bevillingerne efter § 101 i lov om fritidsundervisning, og nævnte de store forventninger, som var stillet til denne paragraf og dens bevillinger, og også at der har været skuffelser over dem. Jeg ved, at der har været store forventninger, jeg ved også, at der det første år har været skuffelser over bevillingerne, både over, at de ikke var tilstrækkelige — det er vel ikke så mærkeligt — og over fordelingen af dem. Nu var bevillingerne det første år på 1,8 mill. kr., de er i indeværende finansår på 3,2 mill. kr., altså op imod det dobbelte, og ved den foreløbige bevilling, som er givet — den for de fleste områders vedkommende i grupperne vist endelige bevilling — tror jeg at en del af den skuffelse, som sidste år kom til udtryk, vil der ikke længere være grundlag for. Jeg kan eksempelvis nævne, at der til gruppen for fritidsundervisning for voksne er afsat 1,9 mill. kr.; deraf tilfalder 1,2 mill. kr. de private initiativtagere, og det er fortrinsvis oplysningsforbundene, så det, som hr. Ejner Nielsen bad mig om at påse: at de frie oplysningsforbund ikke blev dårligt behandlet, mener jeg allerede direktoratet for ungdomsskolerne har levet op til. Jeg tror, at de vanskeligheder, der var sidste år, for en væsentlig del hang sammen med indkøringsperioden og den forholdsvist lille bevilling det første år. Selv om man naturligvis gerne havde set bevillingen større i indeværende år, tror jeg, der med den fordeling, som nu er sket, vil være en større tilfredshed.

Jeg skal dernæst gøre et par bemærkninger om den lønmæssige placering af amtskonsulenterne for fritidsundervisning. Det er rigtigt, at det nok er ejendommeligt, at folketinget skal tage stilling til en klassificering. Det hænger sammen med, at der i den tidligere lov om fritidsundervisning var en lønbestemmelse om amtsungdomskonsulenternes placering, og ved den ændring af fritidsloven, som jo er en følge af tjenestemandreformen, har man også måttet foretage en ændring her; det, der er foreslået fra min side, er en placering, som giver en forbedring i forhold til det tidligere og ved at ligestille dem med amtsskolepsykologerne også giver mulighed for, at de forbedringer,

som måtte ske for denne gruppe ved senere forhandling, vil komme også konsulenterne for fritidsundervisning til gode. De er jo ikke placeret i tjenestemand- og klassificeringsloven.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger om det, som har været drøftet meget her, nemlig den nye studieordning ved universiteterne og cand. phil.ernes stilling. Jeg må lige sige til hr. Kjær Rasmussen, at det ikke er rigtigt, at der ville kunne spares 40 mill. kr., hvis der ikke var overtimer i gymnasiet. Der skal naturligvis betales for disse timer også på anden måde; de skal i alle tilfælde betales.

Jeg må vist erindre om, at ved studiereformen for det filosofiske fakultet i 1968 indførte man en adgang for de studerende til at gå ud med en afsluttende eksamen på forskelligt niveau, og det er vist også nødvendigt at gøre opmærksom på, hvad baggrunden var. Den gamle studieordning var således, at man først ved afslutningen af 6, 7, 8 års studium havde mulighed for at vide noget virkeligt om, hvorvidt man kunne eller ikke kunne bestå eksamen. Der var ingen egentlig prøve, der gav udtryk herfor, før ved afslutningen af studiet. Man ønskede både at få forprøvestudier indført, således at studerende hurtigere kunne blive klar over, om de egnede sig for studiet, og at få kortere uddannelser indført. Man fik disse, og baggrunden var altså dels et ønske om at gøre uddannelsen smidigere, dels et ønske om at få studerende, som måske ikke ønskede eller ikke mente at kunne gennemføre studiet, til at afslutte det på et vist tidspunkt og dog have et bevis for, at en del af uddannelsen var gennemgået. Det var baggrunden for indførelsen af exam.art.-eksamen, der svarer til bifagseksamen efter 2 års forløb, cand. phil.-eksamen, der svarer til hovedfagseksamen efter 4 år, og cand. mag.-eksamen efter 6 år med hovedfag og bifag. Jeg må gøre opmærksom på, at når ordningen er indført i 1968 og cand. phil. uddannelsen er 4-årig, er der altså ikke nogen af dem, der ved den nye studieordnings indførelse i 1968 begyndte studiet, der har kunnet nå frem til en cand. phil.-eksamen endnu. De, der har taget cand. phil.-eksamen, er studerende under den gamle cand. mag.-studieordning, som har valgt at gå ud efter at have fuldført et

[Undervisningsministeren.]

hovedfagsstudium. Der er således ikke tale om, det vil jeg gerne have understreget i anledning af, hvad jeg har set i nogle aviser, at nogen er blevet lokket ind i en uddannelse under forkerte forudsætninger.

Men hensigten er altså først og fremmest at give de studerende mulighed for at gå ud fra studierne ved universitetet med en eksamen efter kortere tid, end den fulde cand. mag.-eksamen vil tage. Det er ikke rigtigt, at cand.phil.er ikke har ansættelsesmuligheder. De har ansættelsesmuligheder på mange områder, hvor man har kunnet blive ansat på grundlag af en hovedfagsuddannelse. Det vil gælde både ved universiteterne som amanuenser el. lign. inden for det område, hvor man har sin hoveduddannelse, altså sit hovedfag, og det vil gælde i en lang række andre stillinger. Men det var klart tilkendegivet, da ordningen blev gennemført i 1968, at den ikke fra gymnasiedirektoratet var tænkt som nogen hjælp til at afbøde lærermangelen ved gymnasiet. Der var gjort opmærksom på allerede på det tidspunkt, at det af hensyn til skemalægning, fordeling af timer o. lign. i gymnasiet er værdifuldt at have kandidater og lærere, som kan undervise i 2 fag eller eventuelt i flere, og der er jo stadig væk også trefagskandidater, selv om det er adskillige år siden, denne eksamen ophørte. Baggrunden var altså det praktiske hensyn til timefordeling og skemalægning. Man ville, ikke mindst hvor der er tale om et fagområde med et lille timetal, kunne komme i den situation, at der ikke ville være timer nok til det pligtige timetal for en lærer med kun et enkelt fag.

Der er blevet givet udtryk for både her i dag og i udvalgets betænkning, at man er af den opfattelse, at cand.phil.er efter at have gennemgået en pædagogisk uddannelse bør kunne anvendes til undervisningsopgaver. Der er en lang række områder, hvor en sådan undervisning kunne gives. Den pædagogiske uddannelse arbejdes der i øjeblikket i direktoratet for gymnasieskolerne og HF og i ministeriet med at finde en løsning på, men jeg må her gøre opmærksom på, at det er kun 2 år siden, denne nye studieordning gennemførtes. De første egentlige kandidater, de, der er gået ind for at læse til denne cand. phil. eksamen, vil først kunne være

færdige om 2 år, men som jeg sagde før, vi arbejder med en ordning, hvorefter man også vil kunne tilbyde cand. phil.erne en pædagogisk uddannelse, men er ikke færdig med dette arbejde endnu.

Med disse bemærkninger skal jeg i øvrigt takke udvalget for arbejdet og for tilslutningen til lovforslaget og de ændringsforslag, der er stillet.

Ejner Nielsen: Når hr. Langkilde nu bebrejder socialdemokratiet, at vi tvinger folketinget til at stemme om en lønmæssig placering, vil jeg da gerne sige, at det ændringsforslag, der er fremsat af ministeren om placering af amtskonsulenterne for fritidsundervisning, selvfølgelig ikke havde tvunget folketinget til at stemme om denne lønplacering i 35. lønramme, såfremt og hvis vi var blevet enige om denne lønramme. Jeg mener i princippet, at det for så vidt er ens, og jeg vil da også gerne sige, at man jo i udvalget længe ikke var enig om, hvorvidt det skulle være 35. eller 36. lønramme, og har hr. Langkilde disse voldsomme problemer, ja, så kan han jo stemme for socialdemokratiets ændringsforslag eller kunne være gået ind for de synspunkter, vi fremsatte i udvalget.

Langkilde: Det er klart, at vi skal tage stilling til det, ganske som vi gennem masser af år har gjort det til klassificeringslove, til normeringslove. Det, der er det nye i denne sag, og det, der er det principielt betænkelige, er, at man forlader den praksis, som har været gældende her i 25 år, at man enedes om disse ting i udvalget eller normalt i lønningsrådet. Det er klart, at på et område, hvor der gælder forhandlingsregler og det er et forhandlingstema, vil det vanskeliggøre forhandlingerne fremtidig, når vi gør disse ting til genstand for en politisk uenighed, og det har man altså igennem masser af år anerkendt fra oppositionens side ved ikke at kræve afstemning om klassificeringsproblemer. Jeg har ikke særlige problemer, jeg har blot påpeget, og det vil jeg gerne gøre igen over for hr. Ejner Nielsen, at det giver altså vanskeligheder, når man trækker en sådan ting frem.

Nu siger hr. Ejner Nielsen med storladenhed, at jeg kunne jo så bare være gået ind for det forslag, socialdemokratiet havde

[Langkilde.]

ønsket. Det kunne jeg selvfølgelig, men der er det, jeg har påpeget, med baggrund i min beskæftigelse i øvrigt med tjenestemandsproblemer, at det, der foreligger i det ændringsforslag, som undervisningsministeren har stillet, og som flertallet har tiltrådt, jo er en direkte overførelse. Der ligger altså ikke nogen stillingtagen til stillingen i relation til andre stillinger.

Det, der ligger i socialdemokratiets underændringsforslag, er, at man har ønsket at ændre den opstilling, som har været gældende hidtil, og give en væsentligere, meget større økonomisk fremgang. Jeg nævnede, at fremgangen ved forslaget om en normal overførelse ligger et sted mellem 20.000 og 30.000 kr. Hvis socialdemokratiets forslag blev gennemført, ville det formentlig betyde 10.000 kr. ekstra. Det har vi ikke ment var rimeligt, også fordi der deri ligger en nyvurdering af stillingen, som vi ikke har ønsket af indlade os på, og jeg mener altså fortsat, at det er meget betænkeligt, at man har gjort det fra socialdemokratiets side.

Kjær Rasmussen: Jeg hævdede jo i mit første indlæg, at det offentlige ville kunne spare i hvert fald 40 mill. kr. i overarbejdstillæg, dersom man ansatte cand. phil. er nu, og jeg hævdede endvidere, at dette tal fremgik af bilagene til statsregnskabet for 1968-69. Nu siger ministeren, at det tal holder ikke, og så står jo påstand mod påstand, men jeg vil da gerne bede om, at det nøjagtige tal kommer frem, til vi skal have dette forslag til tredje behandling her om nogle dage.

Ministeren siger endvidere, at cand. phil.erne vil få en pædagogisk uddannelse. Så er det, jeg bliver nysgerrig og godt kunne tænke mig at vide, om det betyder, at der på længere sigt, altså når de nye cand. phil. er kommer, vil blive mulighed for, at de kan gymnasieansættes.

Jeg stillede i mit første indlæg nogle spørgsmål til ministeren og til udvalget om, hvad det egentlig var, man havde tænkt sig, når man i betænkningen skrev, at cand. phil.erne kunne anvendes til undervisningsopgaver. Der kom ikke rigtig nogen forklaring på, hvad man havde tænkt sig med det, men det skulle da glæde mig, om min anta-

gelse om de nye cand. phil. er kan blive bekræftet af ministeren.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-5
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 7 til ændringsforslag nr. 6
forkastedes med 73 stemmer mod 38; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 6, ændringsforslag nr. 8, § 1 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 9-11, § 2; således ændret; ændringsforslag nr. 12 og 13, § 3, således ændret, og § 4
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (*Kaj Andresen*): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om offentlig forebyggende børnetandpleje [af Karl Max Rasmussen m. fl.].

Valgt blev: *Ulla Worm, Karen Thuroe Hansen, Asger Jensen, Lis Møller, Anna Sejerøe-Olsen, A. Chr. Andersen, Kofoed, Samuelsen, Amtoft, Stinus, Karl Max Rasmussen, Grünbaum, Thomas Have, Waldemar Laurson, Ejner Nielsen, Axel Ivan Pedersen og Ove Munch.*

Første næstformand (*Kaj Andresen*): Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om mønstre har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger vedrørende de indkaldte værnepligtiges økonomiske og sociale forhold har afgivet betænkning over nævnte forslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

[Første næstformand.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 29. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om udgivelse af et folketingsblad [af Sigsgaard og Kjær Rasmussen].

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udsendelse af frivillige til udviklingslandene.

Mødet hævet kl. 14.39.

88. møde.

Onsdag den 29. april kl. 13.

Formanden: Fra medlem af folketinget *Børge Schmidt* har jeg modtaget meddelelse om, at han efter at være blevet valgt til borgmester i Københavns kommune nedlægger sit mandat som medlem af folketinget fra og med den 1. maj 1970.

I skrivelse af dags dato meddeler statsministeren, at han ønsker skriftligt af fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om en investeringsfond for Færøerne m. v.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om kommunal udligning.

Udvalget angående forslag til lov om organisation af den kliniske del af den lægevidenskabelige studenterundervisning m. v.

har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om boligsparekontrakter har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget for undervisning og uddannelse har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. Eksemplarer vil blive omdelt.

De af folketinget valgte statsrevisorer har afgivet betænkning over statsregnskabet for finansåret 1968-69. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om en investeringsfond for Færøerne m. v.

I finansårene 1964-65—1969-70 er der tilført den i henhold til lov nr. 28 af 29. januar 1964 oprettede investeringsfond for Færøerne i alt 60 mill. kr.

På baggrund af redegørelsen „Investeringsbehovet for Færøerne 1969-75“ og stedfundne drøftelser med de færøske myndigheder er det opgjort, at der i perioden 1969-75 til opretholdelse af fondens hidtidige virksomhed, der består i ydelse af lån til investeringer i større offentlige anlæg samt i et vist omfang lån til private erhvervsvirksomheder, vil være behov for yderligere statstilskud til fonden på i alt 54 mill. kr.

Under drøftelserne har der været enighed om at oprette en lånefond for færøsk industri, der bl. a. skal formidle investeringsfondens udlån til private erhvervsvirksomheder. Fondens grundkapital, der foreløbig efter indstilling fra Færøernes landsstyre er fastsat til 4 mill. kr., tilvejebringes med godt halvdelen fra færøsk side og resten fra staten. Færøernes lagting behandler for tiden spørgsmålet om oprettelse af industrilånefonden.

Lovforslaget har været forelagt det færøske hjemmestyre og er tiltrådt af lagtinget i den foreliggende form.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagets bemærkninger og den afgivne redegørelse „Investeringsbehovet for Færøerne 1969-75“,